

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum
2023-05-24

KSAU § 103

Remiss av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap

Änr KS 2023/243

Beslut

- Besvara remissen enligt kommunledningskontorets yttrande.
- Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

För Kristianstad kommun och Kristianstad Österlen Airport är utredningen "Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet" (Ds 2023:3) väldigt viktig. Den ekonomiska situationen för vår flygplats är ytterst ansträngd, varför utredningen både är välkommen och nödvändig. Vi stödjer huvuddelen av utredningen och det är angeläget att dessa delar, men med några viktiga justeringar, skyndsamt också blir verklighet.

I Sveriges Regionala Flygplatser:s (SRF) omfattande underlag till utredningen "Ett sammanhållet svenskt flygplatssystem" (2002) utgår SRF från att alla icke-statliga flygplatser bör få underskottsteckning på 75 procent av verksamhetens underskott. Likaså att alla icke-statliga flygplatser mer än väl utför samhällsviktiga uppdrag som gör att samtliga dessa flygplatser bör bli beredskapsflygplatser samt att allmän trafikplikt ska kunna ske på fler flygplatser än i dag. Kristianstad kommun stödjer SRF:s förslag.

Utredningens förslag när det gäller driftbidrag som kopplas till ett uppdrag som beredskapsflygplats är bra, men bör uppgå till 75 procent av underskottet på samtliga flygplatser.

Vidare vill utredaren sätta behoven av beredskap som utgångspunkt för att få statligt stöd. Detta synsätt bejakar Kristianstad kommun. Samtidigt vill vi

Sammanträdesdatum

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2023-05-24

också understryka vikten av att ha brett utbud av beredskapsflygplatser där flygplatsen är en självklar del i detta utbud. Kristianstad Österlen Airport står som värd för den samhällsviktiga verksamheten Search and Rescue (SAR Bas Syd), sedan ett antal år tillbaka. Detta i kombination med övrig samhällsviktig verksamhet såsom ambulans-, polis- och brandflyg utgör vår flygplats ett viktigt nav i vår region.

Kombinationen av utredarens förslag av flygplatser som bör förstatligas och utredarens krav på beredskapsflygplatser får i enskilda fall orimliga konsekvenser. Så är fallet med Halmstad som helt förlorar funktionen som beredskapsflygplats samt allt statligt stöd, endast av skälet att Ängelholm förstatligas. SRF vill därför åberopa regeringens intention att säkra beredskapen med en beredskapsflygplats i varje län.

Kristianstad kommun noterar att utredaren bejakat SRF:s förslag om regional upphandling av flygtrafik. Vi motsäger oss dock bestämt förslaget att endast flyglinjer inom landet eller till flygplatser understigande fem miljoner passagerare i Norge och Finland ska kunna upphandlas av regional myndighet. Blir detta verklighet kommer i praktiken inga sådana linjer att vara efterfrågade. Regionala myndigheter bör tillåtas upphandla och finansiera de flyglinjer som den aktuella regionen anser viktiga för den regionala utvecklingen.

Kristianstad kommun anser också att beredskapsflygplats även ska klassas som reservflygplats.

Kristianstad kommun uppskattar att utredaren tagit upp frågan om behovet av avsteg i miljötillstånden för att säkerställa samhällsviktig luftfart. Kristianstad kommun anser därför att regeringen skyndsamt bör föreslå en författningsändring gällande avsteg från miljötillståndskrav för luftfart som stödjer hälso- och sjukvård, spanings- och räddningsverksamhet, brandbekämpning samt övriga insatser från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelser, Försvarmakten samt uppdrag av betydelse för krisberedskap eller annan samhällsviktig verksamhet. Detta för att säkerställa att ovanstående samhällsviktiga luftfart kan bedrivas.

Sammanträdesdatum

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2023-05-24

Vidare är Kristianstad kommun mycket positiv till utredarens synsätt att flygindustrin behöver ställa om snabbare. Mycket riktigt behöver produktion av biobränsle öka och Kristianstad kommun stödjer utredarens förslag att staten bör ta initiativ till inrättande av en bränslekommission.

Beaktar regeringen dessa justeringar bedömer Kristianstad kommun att utredningen i övrigt kan genomföras och få önskad effekt om ökad tillgänglighet och ökad beredskap för hela landet.

Kristianstad kommun betonar också betydelsen att föreslagna förändringar implementeras så snart det är möjligt med tanke på flygplatsernas utsatta situation. Flera av förslagen kan införas redan 1 januari 2024.

Kommunledningskontorets förslag till kommunstyrelsens arbetsutskott

- Besvara remissen enligt kommunledningskontorets yttrande.
- Paragrafen justeras omedelbart.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteutlåtande 2023-05-10.

Yttrande 2023-05-10.

Remiss av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap. 2023-02-16.

Kommunledningskontoret

2023-05-10

Anders Johan Johansson

044135011

anders.johansson5@kristianstad.se

kommunstyrelsens arbetsutskott

Remiss av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap

Änr KS 2023/243

Kommunledningskontorets förslag till kommunstyrelsens arbetsutskott

- Besvara remissen enligt kommunledningskontorets yttrande.
- Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

För Kristianstad kommun och Kristianstad Österlen Airport är utredningen "Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet" (Ds 2023:3) väldigt viktig. Den ekonomiska situationen för vår flygplats är ytterst ansträngd, varför utredningen både är välkommen och nödvändig. Vi stödjer huvuddelen av utredningen och det är angeläget att dessa delar, men med några viktiga justeringar, skyndsamt också blir verklighet.

I Sveriges Regionala Flygplatser:s (SRF) omfattande underlag till utredningen "Ett sammanhållet svenskt flygplatssystem" (2002) utgår SRF från att alla icke-statliga flygplatser bör få underskottsteckning på 75 procent av verksamhetens underskott. Likaså att alla icke-statliga flygplatser mer än väl utför samhällsviktiga uppdrag som gör att samtliga dessa flygplatser bör bli beredskapsflygplatser samt att allmän trafikplikt ska kunna ske på fler flygplatser än i dag. Kristianstad kommun stödjer SRF:s förslag.

Utredningens förslag när det gäller driftbidrag som kopplas till ett uppdrag som beredskapsflygplats är bra, men bör uppgå till 75 procent av underskottet på samtliga flygplatser.

Vidare vill utredaren sätta behoven av beredskap som utgångspunkt för att få statligt stöd. Detta synsätt bejakar Kristianstad kommun. Samtidigt vill vi också understryka vikten av att ha brett utbud av beredskapsflygplatser där flygplatsen är en självklar del i detta utbud. Kristianstad Österlen Airport står som värd för den samhällsviktiga verksamheten Search and Rescue (SAR Bas Syd), sedan ett antal år tillbaka. Detta i kombination med övrig samhällsviktig verksamhet såsom ambulans-, polis- och brandflyg utgör vår flygplats ett viktigt nav i vår region.

Kombinationen av utredarens förslag av flygplatser som bör förstatligas och utredarens krav på beredskapsflygplatser får i enskilda fall orimliga konsekvenser. Så är fallet med Halmstad som helt förlorar funktionen som beredskapsflygplats samt allt statligt stöd, endast av skälet att Ängelholm förstatligas. SRF vill därför åberopa regeringens intention att säkra beredskapen med en beredskapsflygplats i varje län.

Kristianstad kommun noterar att utredaren bejakat SRF:s förslag om regional upphandling av flygtrafik. Vi motsäger oss dock bestämt förslaget att endast flyglinjer inom landet eller till flygplatser understigande fem miljoner passagerare i Norge och Finland ska kunna upphandlas av regional myndighet. Bli detta verklighet kommer i praktiken inga sådana linjer att vara efterfrågade. Regionala myndigheter bör tillåtas upphandla och finansiera de flyglinjer som den aktuella regionen anser viktiga för den regionala utvecklingen.

Kristianstad kommun anser också att beredskapsflygplats även ska klassas som reservflygplats.

Kristianstad kommun uppskattar att utredaren tagit upp frågan om behovet av avsteg i miljötillstånden för att säkerställa samhällsviktig luftfart. Kristianstad kommun anser därför att regeringen skyndsamt bör föreslå en författningsändring gällande avsteg från miljötillståndskrav för luftfart som stödjer hälso- och sjukvård, spanings- och räddningsverksamhet, brandbekämpning samt övriga insatser från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelser, Försvarsmakten samt uppdrag av betydelse för krisberedskap eller annan samhällsviktig verksamhet. Detta för att säkerställa att ovanstående samhällsviktiga luftfart kan bedrivas.

Vidare är Kristianstad kommun mycket positiv till utredarens synsätt att flygindustrin behöver ställa om snabbare. Mycket riktigt behöver produktion av

biobränsle öka och Kristianstad kommun stödjer utredarens förslag att staten bör ta initiativ till inrättande av en bränslekommission.

Beaktar regeringen dessa justeringar bedömer Kristianstad kommun att utredningen i övrigt kan genomföras och få önskad effekt om ökad tillgänglighet och ökad beredskap för hela landet.

Kristianstad kommun betonar också betydelsen att föreslagna förändringar implementeras så snart det är möjligt med tanke på flygplatsernas utsatta situation. Flera av förslagen kan införas redan 1 januari 2024.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteutlåtande 2023-05-10.

Yttrande 2023-05-10.

Remiss av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap. 2023-02-16

Barnkonsekvensanalys

Beslutet förändrar inte för barn jämfört med tidigare.

Anders Johansson
Kommundirektör

Beslut expedieras till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Kommunledningskontoret

2023-05-10

Änr 2023/243

Anders Johan Johansson

044135011

anders.johansson5@kristianstad.se

Yttrande avseende statens ansvar för det svenska flygplatssystemet- för tillgänglighet och beredskap.

För Kristianstad kommun och Kristianstad Österlen Airport är utredningen "Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet" (Ds 2023:3) väldigt viktig. Den ekonomiska situationen för vår flygplats är ytterst ansträngd, varför utredningen både är välkommen och nödvändig. Vi stödjer huvuddelen av utredningen och det är angeläget att dessa delar, men med några viktiga justeringar, skyndsamt också blir verklighet.

I Sveriges Regionala Flygplatser:s (SRF) omfattande underlag till utredningen "Ett sammanhållet svenskt flygplatssystem" (2002) utgår SRF från att alla icke-statliga flygplatser bör få underskottsteckning på 75 procent av verksamhetens underskott. Likaså att alla icke-statliga flygplatser mer än väl utför samhällsviktiga uppdrag som gör att samtliga dessa flygplatser bör bli beredskapsflygplatser samt att allmän trafikplikt ska kunna ske på fler flygplatser än i dag. Kristianstad kommun stödjer SRF:s förslag.

Utredningens förslag när det gäller driftbidrag som kopplas till ett uppdrag som beredskapsflygplats är bra, men bör uppgå till 75 procent av underskottet på samtliga flygplatser.

Vidare vill utredaren sätta behoven av beredskap som utgångspunkt för att få statligt stöd. Detta synsätt bejakar Kristianstad kommun. Samtidigt vill vi också understryka vikten av att ha brett utbud av beredskapsflygplatser där flygplatsen är en självklar del i detta utbud. Kristianstad Österlen Airport står som värd för den samhällsviktiga verksamheten Search and Rescue (SAR Bas Syd), sedan ett antal år tillbaka. Detta i kombination med övrig samhällsviktig verksamhet såsom ambulans-, polis- och brandflyg utgör vår flygplats ett viktigt nav i vår region.

Kombinationen av utredarens förslag av flygplatser som bör förstatligas och utredarens krav på beredskapsflygplatser får i enskilda fall orimliga konsekvenser. Så är fallet med Halmstad som helt förlorar funktionen som beredskapsflygplats samt allt statligt stöd, endast av skälet att Ängelholm förstatligas. SRF vill därför åberopa regeringens intention att säkra beredskapen med en beredskapsflygplats i varje län.

Kristianstad kommun noterar att utredaren bejakat SRF:s förslag om regional upphandling av flygtrafik. Vi motsäger oss dock bestämt förslaget att endast flyglinjer inom landet eller till flygplatser understigande fem miljoner passagerare i Norge och Finland ska kunna upphandlas av regional myndighet. Blir detta verklighet kommer i praktiken inga sådana linjer att vara efterfrågade. Regionala myndigheter bör tillåtas upphandla och finansiera de flyglinjer som den aktuella regionen anser viktiga för den regionala utvecklingen.

Kristianstad kommun anser också att beredskapsflygplats även ska klassas som reservflygplats.

Kristianstad kommun uppskattar att utredaren tagit upp frågan om behovet av avsteg i miljötillstånden för att säkerställa samhällsviktig luftfart. Kristianstad kommun anser därför att regeringen skyndsamt bör föreslå en författningsändring gällande avsteg från miljötillståndskrav för luftfart som stödjer hälso- och sjukvård, spanings- och räddningsverksamhet, brandbekämpning samt övriga insatser från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelser, Försvarmakten samt uppdrag av betydelse för krisberedskap eller annan samhällsviktig verksamhet. Detta för att säkerställa att ovanstående samhällsviktiga luftfart kan bedrivas.

Vidare är Kristianstad kommun mycket positiv till utredarens synsätt att flygindustrin behöver ställa om snabbare. Mycket riktigt behöver produktion av biobränsle öka och Kristianstad kommun stödjer utredarens förslag att staten bör ta initiativ till inrättande av en bränslekommission.

Beaktar regeringen dessa justeringar bedömer Kristianstad kommun att utredningen i övrigt kan genomföras och få önskad effekt om ökad tillgänglighet och ökad beredskap för hela landet.

Kristianstad kommun betonar också betydelsen att föreslagna förändringar implementeras så snart det är möjligt med tanke på flygplatsernas utsatta situation. Flera av förslagen kan införas redan 1 januari 2024.

Kristianstad kommuns yttrande gällande utredningens bedömning och förslag

8.1.1 Hela Sverige ska leva

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Sverige har ett stort beroende av fungerande transporter i hela landet. Sverige är sammanflätat med den globala ekonomin, det gäller också mellan regioner i Sverige. Det handlar exempelvis om handel med varor och tjänster, kapital för investeringar, arbetskraft, men också mänskliga möten och utbyte av tankar och idéer. Sverige är samtidigt ett avlångt land som ligger i utkanten av Europa, med långa avstånd inom landet som till marknader som är viktiga för svenskt näringsliv. Flyget spelar en viktig roll genom att det möjliggör snabba transporter som överbryggar långa fysiska avstånd. Flyget bidrar därigenom till nationell och internationell tillgänglighet. Nationellt hålls Sverige ihop med ett nav för flygtrafiken i Stockholm, med både Arlanda och Bromma flygplatser. Arlanda flygplats bidrar därtill med en betydande internationell tillgänglighet. Arlanda flygplats har därför en särställning i Sverige och för det svenska flygplatssystemet. Det bör vara möjligt att bo, arbeta och verka i hela landet. Utan flyglinjer som erbjuder korta res- och transporttider, tillräcklig kapacitet och rimliga priser kommer det bli svårt att leva och verka i vissa delar av Sverige. Klyftorna mellan stad och landsbygd, mellan norra och södra Sverige, mellan rik och fattig riskerar att öka. Flygplatser och flygtrafik har därför en viktig roll i transportsystemet.

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag.

8.5 Stöd till flygplatser utanför det nationella basutbudet

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Flygplatssystemet kännetecknas av en svag ekonomi, där kommuner och regioner som ägare årligen bidrar med ägartillskott eller underskottsfinansiering till sina icke statliga flygplatser. För att säkerställa viktig infrastruktur och samhällsviktig verksamhet för Sverige bör staten ta ett större ansvar för flygplatssystemet. Staten bör ekonomiskt stödja flygplatserna, som bidrar till att delvis finansiera verksamheten vid flygplatserna (delvis underskottstäckning). Även om vissa totalförvarshänsyn tagits i utredningen, har utgångspunkten för utredningsarbetet baserats på det civila samhällets behov. I den mån som utredningens förslag inte möter Försvarets behov, bör Försvaretsmakten genom exempelvis särskilda överenskommelser med flygplatshållare, säkerställa Försvaretsmaktens tillgång till flygplatser och de tjänster som Försvaretsmakten är i behov av. Det gäller i förekommande fall även för annan statlig verksamhet.

Förslag:

Staten bör ge statligt stöd till verksamheten vid flygplatser med flyglinjer med allmän trafikplikt (ekonomisk verksamhet). Staten bör även ge statligt stöd för verksamheten vid flygplatser som har avtal om beredskap för samhällsviktig luftfart (ekonomisk verksamhet). För flygplatser som ingår i båda dessa grupper ges endast ett stöd för verksamheten. Statligt ägda flygplatser omfattas inte av detta stöd. För att flygplatserna ska kunna ta del av dessa bidrag bör vissa krav och villkor uppfyllas. Det handlar om villkor som avser att flygplatserna ska bedriva en hållbar och fossilfri verksamhet, ha en god tillgänglighet, ha en hög effektivitet samt hålla en god beredskap. Dessa villkor bör utformas enligt följande:

God tillgänglighet:

Flygplatsen ska verka för att göra det möjligt för medborgare och näringsliv att åka kollektivtrafik till och från flygplatsen.

Fossilfri verksamhet:

Flygplatsen ska bedriva en fossilfri flygplatsverksamhet eller tillse att en fossilfri flygplatsverksamhet kan bedrivas senast år 2025 utifrån en beslutad och genomförd handlingsplan. Flygplatsen ska tillse att det finns infrastruktur och anläggningar samt organisation vid flygplatsen som möjliggör en fossilfri luftfart. Flygplatsen ska tillse att det finns infrastruktur och anläggningar vid flygplatsen som möjliggör fossilfria landtransporter till och från flygplatsen.

Hög effektivitet:

Verksamheten vid flygplatsen ska bedrivas i aktiefbolagsform. Staten ska ges möjlighet att föreslå en ledamot i bolagsstyrelsen.

Flygplatsen ska löpande redovisa uppgifter och nyckeltal avseende flygplatsens verksamhet och den ekonomiska förvaltningen till Trafikverket.

God beredskap:

Flygplatsen ska ingå i ett nät av beredskapsflygplatser. Flygplatsen ska ta fram en handlingsplan och vidta åtgärder i enlighet med handlingsplanen för att stärka förmågan att bedriva flygplatsverksamhet. Personalen vid flygplatsen ska vara krigsplacerade vid flygplatsen.

Om stödmottagaren inte uppfyller in skyldighet enligt ovan bör Trafikverket kunna innehålla eller kräva tillbaka hela eller delar av lämnat stöd.

Svenska regionala flygplatsers yttrande:

Kristianstad kommun vill att i enlighet med SRF:s inlägga "Ett sammanhållet svenskt flygplatssystem" uppmana regeringen att inte göra skillnad på stöd mellan flygplatser med allmän trafikplikt och beredskapsflygplatser (tabell 8.19 Ekonomiska konsekvenser sid 306).

Kristianstad kommun anser att samtliga flygplatser med allmän trafikplikt och/eller beredskap borde ersättas med maximalt 75 procent av flygplatsens underskott av sin verksamhet. Detta skulle ge det svenska flygplatssystemet en mer långsiktig robusthet där flygplatsernas stödsystem ej behöver revideras på grund av situationer såsom exempelvis säkerhetspolitiska konsekvenser eller stora regionala förändringar.

Kristianstad kommun står bakom SRF som har drivit frågan om att staten kan villkora att verksamheten ska vara fossilfri för att kunna ta emot stöd, ett så kallat "Grönt stöd". SRF stödjer därför utredarens förslag att flygplatserna ska bedriva en fossilfri flygplatsverksamhet eller tillse att en fossilfri flygplatsverksamhet kan bedrivas senast år 2025. SRF menar att vissa flygplatser med liten reguljär trafik kan behöva längre tid för etablera detta, beaktat dessa flygplatsers förutsättningar.

Kristianstad kommun anser att man via Trafikverket bör utföra övervakning och kontroll av det svenska flygplatssystemet och inte med styrelse-

representation i respektive flygplatsbolag. Swedavia-representation i flygplatsbolagen utanför basutbudet bör absolut inte införas då det direkt skulle snedvrider konkurrensen mellan statliga och icke-statliga flygplatser.

Den ekonomiska konsekvensen för ett likformat stödsystem för alla flygplatser med trafikplikt och/eller beredskap beräknas endast uppgå till 50 mkr årligen.

Kristianstad kommun bedömer att ett nytt stödsystem är kanske det mest angelägna för vår flygplats och bör införas snarast möjligt.

Kristianstad kommun menar att det är möjligt med höjda anslag i enlighet med nytt stödsystem redan till ingången av 2024. Nytt stödsystem behöver författningsförändringar vilket sedan kan införas 2025.

8.6 Flyglinjer med allmän trafikplikt

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Den tillgänglighet som transportsystemet bidrar till har en betydande påverkan på möjligheterna för regional utveckling. Flygtrafiken är särskilt betydelsefull för tidskritiska resor och transporter över långa avstånd. De kommunala och regionala myndigheterna bör därför ges ett större inflytande inför beslut om flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandling av flygtrafik. Sverige bör ha en nationell myndighet som ansvarar för beslut om flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandling av flygtrafik. Trafikverket bör fortsatt vara behörig myndighet för artiklarna 16 – 17 i EU:s lufttrafikförordning.

Förslag:

De kommunala och regionala myndigheterna bör ges möjlighet att finansiera ett kompletterat utbud, utöver det utbud av flyglinjer som följer av det statliga åtagandet, så länge det sammantaget inryms inom bestämmelserna enligt EU:s lufttrafikförordning. Det statliga åtagandet behöver preciseras

och tydliggöras. De flyglinjer som idag ingår i det statliga åtagandet bör justeras. Den allmänna trafikplikten på flyglinjerna Östersund – Umeå, Torsby – Arlanda, Hagfors – Arlanda respektive Kramfors-Sollefteå – Arlanda bör upphöra. I stället bör en ny flyglinje med allmän trafikplikt införas mellan Karlstad – Arlanda, med anslutningstrafik (marktransporter) från Torsby respektive Hagfors. Vidare bör allmän trafikplikt införas på flyglinjen mellan Sundsvall - Arlanda med anslutningstrafik från Kramfors respektive Sollefteå (marktransporter) till Sundsvall-Timrå flygplats. Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att vidareutveckla en modell och process som möjliggör ett utökat regionalt inflytande och möjlighet för regionala myndigheter att föreslå och finansiera flyglinjer med allmän trafikplikt. Trafikverket bör även ges i uppdrag att vidareutveckla tydliga kriterier för det statliga åtagandet avseende flyglinjer med allmän trafikplikt för att tydliggöra förutsättningarna för främst de regionala myndigheterna och intressenterna.

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag om möjlighet till regionalt upphandlad flygtrafik.

Kristianstad kommun motsäger sig förslaget som redovisas i tabell 8.11 att endast flyglinjer inom landet eller till flygplatser understigande fem miljoner passagerare i Norge och Finland ska kunna upphandlas av regional myndighet. Regionala myndigheter bör tillåtas upphandla och finansiera de flyglinjer som den aktuella regionen anser viktiga för den regionala utvecklingen. Trafikverket kommer dessutom fortsatt vara en kontrollmyndighet som analyserar och beviljar eller avslår ansökan.

Kristianstad kommun menar att regionalt upphandlad trafik kan införas efter författningsmässiga förändringar under 2025.

8.7.1 Definition av samhällsviktig luftfart

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Med hänsyn till den verksamhet som bedrivs vid flygplatser bör ett vidare perspektiv anslås. Resonemangen bör utgå från samhällsviktig luftfart och

inte enbart samhällsviktigt flyg. En definition av samhällsviktig luftfart bör ta sin utgångspunkt i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps definition av samhällsviktig verksamhet. Även om linjefart har stor betydelse för samhällsviktig verksamhet, både för personbefordran och frakt, bör linjefart och chartertrafik ej ligga till grund för den samhällsviktiga luftfartens behov av beredskapsflygplatser.

Förslag:

Samhällsviktig luftfart bör definieras som luftfart som stödjer hälso- och sjukvård, spanings- och räddningsverksamhet, brandbekämpning samt övriga insatser från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelser, Försvarsmakten samt uppdrag av betydelse för krisberedskap eller annan samhällsviktig verksamhet. Beredskapsflygplatser bör ha beredskap att öppna upp stängda flygplatser för samhällsviktig luftfart som ej omfattas av linjefart och chartertrafik.

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag i sin helhet.

8.7.3 Flygplatser som bör ingå i nätet av beredskapsflygplatser

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Nätet av beredskapsflygplatser bör bestå av 33 flygplatser för att det ska finnas flygplatser med tillräcklig geografisk spridning och yttäckning.

Förslag:

Alla flygplatser i Swedavias nät bör ingå i nätet av beredskapsflygplatser (initialt 11 flygplatser). Alla flygplatser som omfattas av flyglinjer med allmän trafikplikt bör ingå i nätet av beredskapsflygplatser (10). Därtill bör 12 ytterligare flygplatser av kompletterande beredskapskäl utses ingå i nätet av beredskapsflygplatser (12).

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag med följande tillägg.

Varje flygplats, där samhällsviktig flygverksamhet har sin bas, skall ingå i nätet av beredskapsflygplatser.

Kristianstad kommun anser att nya beredskapsavtal kan tecknas under 2024.

8.7.4 Framförhållning till överenskommet avtal och avtalslängd

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Nätet av beredskapsflygplatser för samhällsviktig luftfart bör ges mer stabila, robusta och förutsägbara förutsättningar för såväl flygplatser, flygbolag som för andra delar av samhället. Ett utpekande av beredskapsflygplat-

ser och reservflygplatser i förordningsform skulle troligtvis vara att föredra, eftersom det sannolikt skulle borga för en mer stabil och robust modell. Den begränsade utredningstiden har dock inte möjliggjort en fördjupad analys av vilka möjligheter som finns. Därför baseras bedömningar och förslag på en vidareutveckling av dagens modell med avtal.

Förslag:

Beredskapen att öppna upp stängda flygplatser utanför ordinarie öppettider bör regleras genom avtal, både för statliga som icke-statliga flygplatser. Beredskapsavtal för flygplatser bör tecknas med en längre framförhållning och bör gälla under en längre tid. Avtalen bör tecknas med cirka 6 till 12 månaders framförhållning och avtalsperioden bör gälla i minst 5 år. Eventuell uppsägning av avtalen bör ske med 6 till 12 månaders framförhållning.

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag i sin helhet.

Vi anser att nya beredskapsavtal kan tecknas under 2024.

8.7.5 Tjänster vid beredskapsflygplatser och reservflygplatser

Utredningens skrivelse

Bedömning:

För att nätet av beredskapsflygplatser ska vara tillgängligt, robust och förutsägbart bör det uppfylla en miniminivå vad gäller de tjänster som tillhandahålls vid flygplatserna. Alla de tjänster som behövs för att en luftfarkost som bedriver samhällsviktig luftfart ska kunna landa eller starta vid en flygplats bör tillhandahållas av flygplatsen. Det bör finnas möjlighet att differentiera tjänsteutbudet, men det bör inte understiga den miniminivå som slås fast.

Förslag:

Beredskapsflygplatser ska tillhandahålla sådana tjänster som krävs för att ta emot och släppa iväg luftfartyg som bedriver samhällsviktig luftfart. Dessa tjänster bör åtminstone omfatta fälthållning, flygtrafikledning, räddningstjänst när luftfartygets startmassa så kräver, avisning, tankning, väderobservationer och öppnande av grindar för exempelvis ambulans. De skyldigheter och rättigheter som gäller för de som utses till reservflygplatser bör omfattas av samma avtal om beredskap från och med år 2030. De krav som följer av att vara en reservflygplats, kan innebära högre krav på tillhandahållande av tjänster jämfört med att enbart hålla beredskap vid en flygplats för samhällsviktig luftfart. I det fallet bör dessa tjänster ses som ett kompletterande utbud för de flygplatser som berörs. Reservflygplatserna ska tillhandahålla sådana tjänster som möjliggör en trafikavveckling om de satellitbaserade navigationssystemen inte är tillgängliga eller inte ger tillräcklig noggrannhet samt vid bortfall av radartäckning. Tjänsterna bör åtminstone omfatta navigationshjälpmedel, flygplatsens öppethållning (inklusive fälthållning), väderobservationer (METAR), räddningstjänst, flygtrafikledningstjänst, marktjänster och luftfartsskydd samt radionavigationshjälpmedel för en-route navigering.

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag med följande tillägg.

Kristianstad kommun anser att Trafikverket bör ges i uppdrag att utreda om inte samtliga beredskapsflygplatser även ska klassas som reservflygplatser. Motivet till detta är att:

- det blir en enklare hantering och mer likartat uppdrag,
- etableringen av fjärrstyrda flygledartorn från samma operatörscentral medför risker att ett flertal flygplatser stängs och därmed ej heller kan verka som reservflygplats.

Kristianstad kommun menar att frågan brådskar och en ny ordning där beredskapsflygplatser också överensstämmer med reservflygplatser bör kunna vara på plats under 2024.

8.7.6 Öppettider vid beredskapsflygplatserna

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Flygplatsernas öppettider varierar. Det är samtidigt svårt att på nationell nivå reglera dessa förutsättningar. Det bör vara flygplatserna som beslutar om sina öppettider. Däremot anser jag att det är rimligt att staten anger vissa villkor för under vilka tider på dygnet som flygplatsen får ersättning för beredskap, även om grundkravet är att flygplatsen dygnet runt ska kunna ta emot samhällsviktiga lufttransporter.

Förslag:

Staten bör ge ersättning till flygplatser som ingår i det statliga nätet av beredskapsflygplatser för beredskap mellan klockan 20 – 08. För helgdagar kan det vara rimligt att staten ersätter för fler timmar.

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag i huvudsak. Vi menar att vissa flygplatser med liten reguljär trafik kan behöva högre ersättning med utredarens förslag, då ordinarie öppettider är begränsade. Kristianstad kommun förordar därför att inga klockslag ska vara gränssättande.

Kristianstad kommun menar att ett nytt system kan införas under 2024.

8.7.7 Insatsberedskap framför jourberedskap

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Krav på jourberedskap, med personal på arbetsstället (flygplatsen), bedöms resultera i en högre kostnadsnivå för flygplatserna samt utmaningar för flygplatsernas personalplanering och bemanning. Nuvarande lösning med insatsberedskap, där personalen är på annan plats än arbetsplatsen men ska ha förmåga och möjlighet att ta sig till flygplatsen inom given tid, bedöms därför vara att föredra.

Förslag:

Beredskapen, vid de flygplatser som ingår i det statliga nätet av beredskapsflygplatser, bör baseras på insatsberedskap.

Kristianstad kommuns yttrande:

Vi samtycker till utredningens förslag i sin helhet.

Kristianstad kommun anser detta kan införas under 2024.

8.7.8 Ersättningsystem och kostnadstäckning

Utredningens skrivelse

Bedömning:

De flygplatser som ingår i nätet av beredskapsflygplatser bör få ersättning för att hålla beredskap med nödvändig personal. De flygplatser som därtill är reservflygplatser bör i förekommande fall kunna få ersättning för inflygningshjälpmedel samt kompletterande ersättning för att hålla beredskap med ytterligare personal om så krävs. Denna verksamhet bör enligt min uppfattning kunna betraktas som icke ekonomisk verksamhet, vilket innebär att det inte omfattas av bestämmelser om statsstöd.

Förslag:

De flygplatser som ingår i nätet med beredskapsflygplatser bör få ersättning för de kostnader som följer direkt av uppdraget. Kostnaderna bör beräknas utifrån en modell med tak för att bidra till en enkel och förutsägbar modell och ersättningsnivå för berörda flygplatser (på årsbasis: en flygtrafikledare och tre till fyra markpersonal samt schablonersättning för administration). Ersättningen bör därtill bli föremål för en indexuppräkningsmodell. De flygplatser som ligger söder om Mora flygplats bör ges maximal ersättning motsvarande en flygtrafikledare och tre markpersonal samt en schablonersättning för administration. Mora flygplats och de flygplatser som ligger norr om Mora bör ges maximal ersättning motsvarande en flygtrafikledare och fyra markpersonal samt en schablonersättning för administration. Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att, i samverkan med Transportstyrelsen, analysera och bedöma de ekonomiska konsekvenserna för de flygplatser som utses till reservflygplatser samt att föreslå modell för finansiering av reservflygplatssystemet från år 2030.

Kristianstad kommuns yttrande:

Kristianstad kommun samtycker till utredningens förslag med följande tillägg.

Kristianstad kommun anser att Trafikverket bör ges i uppdrag att utreda om inte samtliga beredskapsflygplatser även ska klassas som reservflygplatser. Motivet till detta är att:

- det blir en enklare hantering och mer likartat uppdrag,
- etableringen av fjärrstyrda flygledartorn från samma operatörscentral medför risker att ett flertal flygplatser stängs och därmed ej heller kan verka som reservflygplats.

Kristianstad kommun menar att nytt system kan införas under 2024.

8.7.9 Nationell kontaktpunkt – Service och information till användare av beredskapsflygplatser

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Det finns behov av att inrätta en operativ funktion med ansvar för att tillhandahålla service och aktuell information om systemet med beredskapsflygplatser till utförare av samhällsviktig luftfart under alla tider på dygnet.

Förslag:

Regeringen bör ge Sjöfartsverket i uppdrag att vara nationell kontaktpunkt för det statliga nätet av beredskapsflygplatser. Den nationella kontaktpunkten för nätet av beredskapsflygplatser ska inhämta och sammanställa uppgifter från samtliga flygplatser som ingår i nätet samt från övriga berörda myndigheter och aktörer för att driva och förvalta nätet av beredskapsflygplatser samt sprida kunskap och information om nätet till utövare av samhällsviktig luftfart.

Kristianstad kommuns yttrande:

Kristianstads kommun samtycker till utredningens förslag i sin helhet.

Kristianstad kommun menar att ny funktion kan etableras under 2024.

8.7.10 Investeringar i flygplatser

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Det finns behov av statligt stöd för investeringar i flygplatser, såväl utifrån ett transportpolitiskt motiv som för att stärka det civila försvaret. Den nuvarande möjligheten till statligt investeringsstöd till icke statliga flygplatser bör finnas kvar. Det finns utöver detta även behov enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att säkerställa funktionaliteten i flygplatssystemet för att stärka det civila försvaret. De åtgärder som behöver vidtas bidrar även till den fredstida krisberedskapen för att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid. De flygplatser som pekas ut som beredskaps- och reservflygplatser bör enligt min mening ges en prioritet. Men jag konstaterar samtidigt att det kan finnas skäl för att även stödja andra flygplatser.

Förslag:

Regeringen bör även fortsättningsvis möjliggöra för investeringar till icke statliga flygplatser via länsplan. Regeringen bör införa ett statligt investeringsstöd till flygplatser och flygtrafiktjänst i syfte att stärka det civila försvaret.

Kristianstad kommuns yttrande:

Kristianstad kommun samtycker till utredningens förslag med följande tillägg.

Kristianstad kommun anser att Trafikverket bör ges i uppdrag att utreda om inte samtliga beredskapsflygplatser även ska klassas som reservflygplatser. Motivet till detta är att:

- det blir en enklare hantering och mer likartat uppdrag,

- etableringen av fjärrstyrda flygledartorn från samma operatörscentral medför risker att ett flertal flygplatser stängs och därmed ej heller kan verka som reservflygplats.

Med flygplatsernas allt större betydelse för beredskap förordar Kristianstad kommun särskilt statligt investeringsstöd för flygplatser.

Kristianstad kommun menar att ett sådant stöd kan införas under 2025 eller därefter.

8.7.11 Krigsplacering inför beslut om allmän tjänsteplikt och robust verksamhet

Utredningens skrivelse

Bedömning:

För att verksamheten vid vissa flygplatser ska fungera vid påfrestningar i fredstid och vid höjd beredskap bör flygplatserna planera för en sådan situation. En säkerställd personalförsörjning är bland annat viktigt för att verksamheten vid en flygplats ska fungera vid en höjd beredskap. Likaså bör flygplatserna säkerställa väsentliga funktioner och resursförsörjning i övrigt.

Förslag:

För att en flygplats ska få ta del av statliga bidrag eller för att en flygplats ska kunna utnämnas till beredskapsflygplats bör vissa villkor vara uppfyllda. Ett villkor bör vara att det vid den berörda flygplatsen genomförs en personalplanering som innebär att personalen vid flygplatsen krigsplaceras inför ett eventuellt beslut om inrättande av allmän tjänsteplikt. Det bör gälla för såväl Swedavia AB som för de icke-statliga flygplatser som tar del av statliga bidrag eller som utnämns till beredskapsflygplats. Vid dessa flygplatser bör även krav ställas på att beredskapsplanering sker och att nödvändiga åtgärder vidtas som bidrar till att säkerställa en robust verk-

samhet för att klara av såväl påfrestningar i fredstid som inför och vid höjd beredskap. Regeringen bör initiera en fördjupad analys om möjligheterna att krigsplacera personal anställda vid andra företag (underleverantörer) än hos det bolag eller organisation som driver flygplatsverksamheten.

Kristianstad kommuns yttrande:

Kristianstad kommun samtycker till utredningens förslag i sin helhet. SRF anser också att krigsplacering bör gälla för extern flygtrafiktjänst samt leverantörer och supporttjänster som är avgörande för flygplatsdriften.

Kristianstad kommun anser att krigsplaceringar bör vara genomförda under 2024.

8.7.14 Miljöprövning av flygplatser med samhällsviktig luftfart

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Miljöprövning av flygplatsverksamhet är av stor betydelse för att minska luftfartens miljöpåverkan. Samtidigt är det av stor vikt att samhällsviktig luftfart ges goda förutsättningar att verka under dygnets alla timmar. Jag ser en risk att mitt förslag om att utvidga det statliga nätet av beredskapsflygplatser kan begränsas av dagens miljötillstånd för olika flygplatser. Jag anser att det kan finnas skäl att pröva om det är möjligt att anpassa miljöbalkens prövning med hänsyn till betydelsen av att ha beredskap för att öppna upp flygplatser utanför ordinarie öppettider för samhällsviktig luftfart. Jag utesluter inte att det kan finnas behov av en specialreglering i den-

na del. Frågan är dock vad som är möjligt med hänsyn till bland annat EU bestämmelser och lagstiftningen i övrigt. Jag ser dock ett behov av att denna fråga prövas.

Förslag:

Det bör prövas om det är möjligt att anpassa miljöbalkens prövning med hänsyn till betydelsen av att ha beredskap att kunna öppna upp flygplatser för samhällsviktig luftfart utanför ordinarie öppettider.

Kristianstad kommuns yttrande:

Kristianstad kommun samtycker till utredningens förslag med följande tillägg.

Kristianstad kommun anser att regeringen skyndsamt bör utreda samt föreslå en författningsändring gällande avsteg från miljötillståndskrav för luftfart som stödjer hälso- och sjukvård, spanings- och räddningsverksamhet, brandbekämpning samt övriga insatser från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelser, Försvarsmakten samt uppdrag av betydelse för krisberedskap eller annan samhällsviktig verksamhet. Detta för att säkerställa att ovanstående samhällsviktiga luftfart kan bedrivas.

8.8.1 Strategi för luftfarten och nationell plan bör tydliggöra en långsiktig inriktning

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Regeringen bör tydliggöra den långsiktiga inriktningen för hur luftfarten och flygplatssystemet bör utvecklas och vilket åtagande som staten har för att bidra till önskvärd utveckling. Här bör, enligt min uppfattning, såväl statens stöd till flygtrafik och flygplatser ingå för att bidra till förutsägbarhet och stabilitet för berörda aktörer. En tydligare inriktning kommer enligt min uppfattning att bidra till en ökad förutsägbarhet, stabilitet och trygghet.

Förslag:

Regeringen bör ta fram en ny strategi för luftfarten. Strategin bör visa på de utmaningar som behöver hanteras och den utveckling som önskas. Regeringen bör i samband med beslut om nationell plan för transportsystemet se till att luftfarten och flygplatssystemet uppmärksammas och att den långsiktiga inriktningen för statens insatser tydliggörs för alla berörda.

Kristianstad kommuns yttrande:

Kristianstad kommun samtycker till utredningens förslag i sin helhet.

8.9 Ekonomiska konsekvenser av dessa förslag

Utredningens skrivelse

Bedömning:

Jag ser behov av att förutsättningarna för flygplatserna behöver förbättras så att man kan bo, leva och verka i hela Sverige i framtiden. Det gäller medborgare, näringsliv och samhällsviktig luftfart i ett tillgänglighetsperspektiv. Jag bedömer därför att det finns ett behov av ett utökat statligt åtagande inom området, vilket kommer att kräva ytterligare anslag och medeltilldelning från statens sida.

Kristianstad kommuns yttrande:

Kristianstad kommun samtycker till utredningens förslag med följande tillägg.

Kristianstad kommun anser i stort att utredningens förslag harmoniserar med SRF:s bedömning och att behovet av statlig finansiering av flygplatssystemet är välbehövligt då det i annat fall påfrestar annan offentlig finansiering. Kristianstad kommun anser dock att i enlighet med SRF:s inlaga "Ett sammanhållet svenskt flygplatssystem" uppmana regeringen att inte göra skillnad på stöd mellan flygplatser med allmän trafikplikt och beredskapsflygplatser (tabell 8.19 Ekonomiska konsekvenser sid 306).

Samtliga flygplatser med allmän trafikplikt och/eller beredskap borde ersättas med maximalt 75 procent av flygplatsens underskott av sin verksamhet. Detta skulle ge det svenska flygplatssystemet en mer långsiktig robusthet där flygplatsernas stödsystem ej behöver revideras på grund av situationer såsom exempelvis säkerhetspolitiska konsekvenser eller stora regionala förändringar.

Samtliga beredskapsflygplatser bör även utses som reservflygplatser eftersom det då blir en enklare hantering och mer likartat uppdrag. Etableringen av fjärrstyrda flygledartorn från samma operatörscentral medför risker att ett flertal flygplatser stängs och därmed ej heller kan verka som reservflygplats.

Kristianstad kommun menar att ny ordning kan införas under 2024.